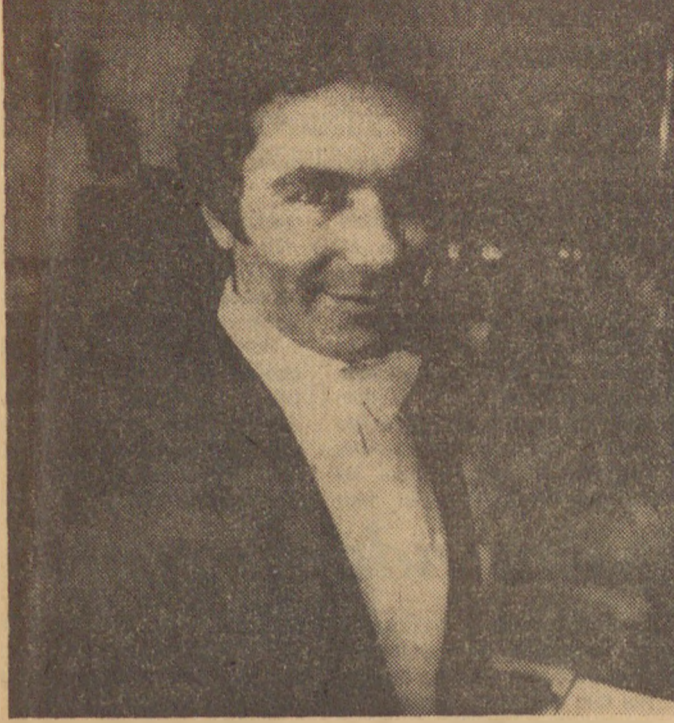

Gürer Aykal: Sanatçı toplumun sürükleyicisidir

Kenan MORTAN

Gürer Aykal, «Bir Türk bestecinin notasını Batıdan ithal etmek zorunda kalıyoruz. Ulusal değer hiç ithal edilir mi?» diyor. (Fotoğraf: Şahin KAYGUN)

İZMİR — Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Yönetmeni ve Devlet Sanatçısı Gürer Aykal Cumhuriyet'in sorularını yanıtladı.

— «Sanat Türkiye'nin 1 no'lu gündem maddesidir, görüşü ne katılıyor musunuz Sayın Aykal?»

— Kuşkusuz öyle. Ama sanata verilen önemle bunu söylemek mümkün mü diye zaman zaman kuşkuya düşüyorum. Oysa sanatın işlevi açık. Özellikle müzik, uluslararası gerginlikleri azaltıcı, ülke için de kaynaştırıcı etkileri ile toplum hayatına yön verir.

Şimdi kendi kendime soruyorum? Türkiye'de bu neden böyle olmuyor diye. Herhalde sorun eğitimdir kaynakları. Bir Milli Eğitim Bakanlığının örgün eğitim içinde 10-12 plak hazırlatması herhalde zor bir iş değildir. Oysa yararları ölçülemeyecek kadar çoktur. Bunlar yapılmayınca ortaya standart altı bir insan tipi çıkıyor. Hayatında güzel sanatlarla uğraşmayan bir adamın ondan sonra toplum hayatına yön vermesini nasıl bekleyebiliriz? Unutmayalım ki toplumların refah göstergesi milli gelir değildir. Yetiştirdiği çağdaş insanların sayısı bunun çok ötesinde anlam taşır.

— «Bu durumda bütçede sanata ayrılan fonların artırılması gereğini söylemiş oluyorsunuz değil mi?»

— Bütçede sanata ayrılan kaynak dağıtım ilkesi değiştirilmeli. Bu alanda bir sübvansiyon politikasının izlenmesi

kesinlikle şart. Bir toplumun gelişmesini sağlayacak etkenlerde sübvansiyon nasıl zararlı olabilir ki? Buna sübvansiyon demek bile yanlış aslında. Bir Türk bestecinin notasını batıdan ithal etmek zorunda kalıyoruz. Ulusal değer hiç ithal edilir mi? Bu durumda bunu bu ülkeye kim verecek? Eski'de sanata ayrılan payın Art Council gibi kuruluşlarca değerlendirildiğini görüyoruz. Sanat'

da etkin olan kişi ve kuruluşların Türkiye'de sanata ayrılan fonlarda belirleyici olmasını isteyeceğimiz gün artık gelmiştir.

— «Yine de sanat alanında çok başarılı gelişmelere tanık oluyoruz. Sizin yaz döneminde yaptığınız Karadeniz turnesi, bir Ankara Oda Orkestrasının yurtdışı etkinlikleri göz kamaştırıcı sonuçlar getirdi. Sizin değerlendirmeniz nasıl?»

— Kuşkusuz gelişmeler öyle. Ama öte yandan TRT, kendi Oda Orkestrasını TV'ye çıkarıyor. Gerekçesi ise, «istatistiklere göre halkın beğenisi bu alana dönük değil». Bu denli sığ bir gerekçenin ve sağlıksız istatistiğin ardına sığınmak olası mı? Üstelik eğitim aracı olan böylesi bir olayda beğeniyi zamanla yaratabiliriz. Atatürk döneminde böylesi bir olay yoktu. Yeni değerler tüm araçlarla halka sunulurdu. Bir de ortaya çıkarılmış yapay ayrımlar var. Bir Adnan Saygun Türk Sanat Müziği olmuyor. Ayrımlar tümüyle komplekslerden doğuyor. Oysa kalıcı olan bestedir. Bu bestelerle Türk müziği yaygınlaşacaktır. Operaya en yabancı olunduğu bir dönemde Atatürk Opera yaptırıyordu. Bütün bunlar Atatürk'ün ne istediğini gösteriyor. Bunu artık kimse, hem de Atatürk yılında çarpıtmaya hakkı yoktur.

— «Kalıcı değerler kitle haberleşme araçlarından uzaklaştıkça arabesk türü müzikler gelişmeye başladı. Bu konuya nasıl yaklaşıyorsunuz?»

«Müzikte en iyi sömürü bununla yapılıyor. Ucuz, mantığı olmayan bu müzikle insanımıza bir zehir veriyoruz.

— Kestirme bir yanıt veriyim. Müzikte en iyi sömürü bununla yapılıyor. Ucuz, mantığı olmayan bu müzikle insanımıza bir zehir vermiş oluyoruz. Bu adamın bakışı sonra ne olabilir ki? Toplumdaki genel erozyonla bu tür bir müziğin başbaşa yaygınlaşması ayrıca ilgi çekici oluyor. Değerler sistemi hiçe indirgenmiş bir insan tipi ortaya çıkarıyoruz. Korkutucu bir gelişim bu aslında.»

— «Son olarak Devlet sanatçısı seçildiniz. Yanlış bilmiyorsak bu sanatçıların sayısı şimdiki 15'in üstüne çıktı. Devlet sanatçısı olarak işleviniz ne olmalı? Adınız Devletle özdeşleştiğine göre özel işleviniz var mı?»

— Bir Devlet sanatçısı olarak bunu yanıtlamam güç. Ünav ancak kişiye onur kazandıran bir sıfat. Ancak bu ünvan kesinlikle sanatçıya maddi bir edinim sağlamamalı. Böylesi bir maddi destek sağlanmamış olmasını sevinerek karşıyorum. Ancak öte yandan Devlet sanatçısı olarak bir dizil yapabileceğimiz iş var. Özellikle devletin sanat politikası konusunda. Çünkü bizim diyeceklerimiz gözlemlerimize yansımaları olacaktır. Bunlar kesinlikle ardül fikirlere dayanmayan olgulardır. Bu önerilerimiz sistematiğe bir biçimde saptanmalıdır.

— «Bir de yaşanan bir dizil güçlükleri var. Bunlardan söz etseniz.»

— Örneğin yıllardır vurguladığımız bir devlet nota matbaasının kurulması sorunu var. Allahtan Cenap And Müzik Vakfı kısmen destek sağlıyor. Ama hâlâ notalar batıdan ithal ediliyor. Sanatın, çağın elemanter ögesinde duraklamak zorunda kalıyoruz. İzmir örneği ortada. Bir sinema ile paylaşılan salonda ve gürültü boğuntusunda müzik nasıl icra edilir? Yeni açılan Atatürk Kültür Merkezinden neden yararlanılmaz? Bin bir emekle açılan Elhamra Kültür Merkezi neden kapalıdır? Tüm bunlara büyük bir maddi bunalım eklenince sanatçılarımızın batıya göçü gibi son derece ciddi bir sorunla karşılaşılıyor. Kuşkusuz onlar bizim evrensel değerlerimizdir ama sonuçta biraz da Türkiye'nin kayıpları olmaktadır onlar. Göçün boyutlarını ne yazık ki markın üstünlüğü belirliyor. Ama onların o diyarlarda mutlu olmadığını görüyoruz. Çünkü bu toplumun sanatçı-

MEMO kutsal kalemi Yazarı-Çizen ismail GÜLGEÇ